

Rapport

Datum: 18 januari 2006

Rapportnummer: 2006/011

Klacht

Het regionale politiekorps Haaglanden heeft verzoekers op 27 november 2002 aangehouden tijdens een zogenaamde lawaaimanifestatie bij het hoofdbureau van politie te Den Haag. Verzoekers klagen erover dat:

de politie hen met de handboeien aan een hek heeft vastgemaakt en hen vervolgens geboeid heeft afgevoerd naar het politiebureau;

de politie een aantal verzoekers aan het lichaam heeft onderzocht;

de politie hen de hele nacht en volledige ochtend heeft opgehouden;

de politie onvoldoende maatregelen heeft getroffen tegen de kou en tocht in de cellen van het politiebureau te Delft;

in ieder geval één van hen in een cel van het politiebureau in Delft vervuilde lucht heeft ingeademd, welke lucht door de airconditioning de cel is ingeblazen;

de politie in Delft een aantal verdachten geen passend, te weten veganistisch, voedsel heeft gegeven.

Beoordeling

Algemeen

1. Op 27 november 2002 werden achttien personen aangehouden naar aanleiding van een lawaaidemonstratie achter het hoofdbureau van politie te Den Haag. Deze personen protesteerden tegen de aanhouding van een aantal demonstranten, die op het hoofdbureau waren ingesloten.

In eerste instantie werd een aantal personen uit de groep aangesproken met het verzoek de manifestatie te beëindigen en zich te verwijderen, waaraan volgens de politie niet werd voldaan.

Vervolgens werd dezelfde groep gevorderd zich te verwijderen. Drie personen voldeden niet aan deze vordering en werden als verdacht van het niet opvolgen van een ambtelijk bevel aangehouden. Even later werd ook de rest van de groep aangehouden, omdat zij zich niet van de plek hadden verwijderd.

Op het politiebureau aangekomen, weigerden drie verdachten hun persoonsgegevens te verstrekken. Zij werden in opdracht van de officier van justitie in verzekering gesteld en de volgende dag tussen 16.20 uur en 18.00 in vrijheid gesteld.

De overige verdachten zijn na het verhoor ingesloten en de volgende dag tussen 12.03 uur en 12.40 uur in vrijheid gesteld.

2. Bij brief van 13 februari 2003 dienden verzoekers een klacht in bij de korpschef van de politie Haaglanden. Zij klaagden er onder meer over dat de politie hen had geboeid en dat dit niet conform de regels was geschied; dat een aantal van hen aan het lichaam was onderzocht; zij een hele nacht en een ochtend zijn opgehouden voor het uitreiken van een dagvaarding; het koud was in de cellen van het politiebureau te Delft en zij daar op de tocht zaten en dat er geen rekening werd gehouden met het feit dat een aantal van hen veganist is en er geen passend voedsel aanwezig was op het politiebureau te Delft.

3. Bij brief van 19 juni 2003 berichtte de chef van bureau Karnebeek verzoekers dat hij hun klachten met betrekking tot het boeien, het onderzoek aan het lichaam, het ophouden op het politiebureau, de kou en tocht in de politiecellen te Delft en het ontbreken van veganistische voeding ongegrond achtte. De bureauchef had gesteld dat de politie conform artikel 22 van de Ambtsinstructie een verdachte die rechtens van zijn

vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen; dat een onderzoek aan het lichaam van verdachten niet heeft plaatsgevonden; dat het door de

luchtcirculatie in het cellencomplex te Delft wat fris kon zijn in de cellen, maar dat er geen verzoek was gedaan tot het krijgen van een extra deken en dat er, mede gezien het tijdstip dat de verdachten werden ingesloten, geen rekening kon worden gehouden met het feit dat een aantal verdachten veganist is. Deze klachten achtte de bureauchef ongegrond.

Met betrekking tot de klacht dat de verdachten de gehele nacht en de ochtend op het politiebureau zijn opgehouden, onthield de bureauchef zich van het geven van een oordeel, omdat de verdachten in opdracht van de officier van justitie in afwachting van het uitreiken van een dagvaarding werden opgehouden.

I. Ten aanzien van het gebruik van handboeien

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat de politie hen met de handboeien aan een hek heeft vastgemaakt en hen vervolgens geboeid heeft afgevoerd naar het politiebureau.

2.1. De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman bij brief van 4 januari 2005 laten weten de klacht niet gegrond te achten, waarbij hij verwees naar een ambtsbericht van de chef van bureau Karnebeek van 23 december 2004. De bureauchef heeft gesteld dat nergens uit is gebleken dat verzoekers met handboeien aan een hek zijn geboeid.

Ten aanzien van het geboeid afvoeren van verzoekers heeft de bureauchef gesteld dat dit noodzakelijk was omdat er sprake was van meerdere personen die ter zake het niet

voldoen aan een bevel of vordering waren aangehouden en die van de plaats van de aanhouding over de openbare weg werden vervoerd naar het hoofdbureau van politie. Door het aantal aangehouden personen, het vervoer over de openbare weg en de afstand waarover men werd vervoerd, ontstond er een situatie waarbij reëel vluchtgevaar aanwezig was, aldus de bureauchef.

2.2. Uit een door de korpsbeheerder meegestuurd proces-verbaal blijkt dat er in totaal achttien verdachte demonstranten zijn aangehouden.

Verder blijkt uit dit proces-verbaal dat er zo'n twintig tot vijfentwintig demonstranten voor het politiebureau aanwezig waren op het moment dat de politie in actie kwam en uiteindelijk tot aanhouding overging.

3. Verzoekster G. heeft op 8 februari 2005 verklaard dat de politie hen tijdens de aanhouding bij hun linkerarm heeft gepakt en tegen een hek heeft aangeduwd. Zij moesten hun armen op de rug houden, waarna ze werden geboeid, aldus G.

Volgens G. waren zij (de demonstranten) met 18 personen en waren er zeker 20 politieambtenaren. Iedere politieambtenaar hield een arrestant vast, en al lopend werden de arrestanten allemaal tegelijk naar het politiebureau overgebracht, aldus G.

4. Verzoekster M., die tot de groep behoorde welke als eerste werd aangehouden, heeft op 21 februari 2005 verklaard dat zij dacht dat ze niet is geboeid toen ze werd aangehouden.

5. Verzoeker J. heeft op 30 maart 2005 verklaard dat er in zijn herinnering ruim vijftig politieambtenaren bij de aanhouding aanwezig waren. Volgens J. zijn zij op straat geboeid met de handen op de rug, waarna ze naar de binnenplaats van het politiebureau zijn gebracht. Volgens hem zijn zij niet ergens aan vast geboeid.

6. Ondanks dat de Nationale ombudsman bij brieven van 3 januari 2005 meer verzoekers heeft aangeschreven met het verzoek om contact op te nemen met de behandelend medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman, is slechts door M., J. en G. aan dit verzoek voldaan. Hierdoor was het niet mogelijk om overige verzoekers een aantal vragen te stellen.

7. Betrokken ambtenaar N. heeft op 25 maart 2005 verklaard dat hij zich heeft beziggehouden met de aanhouding van de eerste drie arrestanten. N. meende dat hij één van hen had aangehouden en geloofde niet dat deze drie arrestanten zijn geboeid.

Voorts heeft N. verklaard dat hij zich niet kon voorstellen dat de demonstranten die in tweede instantie zijn aangehouden, aan een hek zijn geboeid.

8. Betrokken ambtenaar T. heeft op 25 mei 2005 verklaard dat er acht politieambtenaren van de parate eenheid bij de aanhouding betrokken waren, en dat er daarnaast nog

andere politieambtenaren bij waren. Volgens T. waren er meer demonstranten dan politieambtenaren aanwezig.

Voorts heeft T. verklaard dat hij zelf heeft besloten om tot het boeien van de aangehouden verdachten over te gaan. De reden hiervan was dat de verdachten er vandoor wilden gaan, aldus T.

Verder heeft T. verklaard dat hij niet heeft gezien dat demonstranten aan een hek zijn geboeid.

9. Betrokken ambtenaar O. heeft op 1 juni 2005 verklaard dat er meer dan dertig demonstranten bij het voorval aanwezig waren. Het precieze aantal wist hij niet meer, maar hij wist wel dat de demonstranten in de absolute meerderheid waren. Volgens O. waren het twee demonstranten op één politieambtenaar, zo niet meer demonstranten. Er waren zo'n tien à twaalf politieambtenaren ter plaatse, aldus O.

Verder heeft O. verklaard dat hij een aantal malen heeft gevorderd dat de demonstranten zich moesten verwijderen van de plek, maar dat zij daarop niet reageerden. Vervolgens heeft O. geroepen dat de demonstranten waren aangehouden, waarna collega's de groep hebben omsingeld. Volgens O. ontstond er een vluchtreactie bij een groot deel van de groep en wist een aantal demonstranten te ontsnappen.

Ten aanzien van het aanbrengen van de handboeien hebben de collega's zelf een afweging gemaakt, waarbij het vluchtgevaar en de mate van verzet een rol speelden, aldus O.

Voorts heeft O. verklaard dat hij niet wist of de aangehouden demonstranten met de handboeien aan het hek zijn geboeid.

10. Verzoekers lieten bij brief van 21 september 2005 weten niet het standpunt van de politie te delen dat het geboeid afvoeren noodzakelijk was vanwege een reëel gevaar

voor vlucht. Verzoekers werden immers aangehouden omdat zij niet zouden hebben voldaan aan het bevel om zich te verwijderen, hetgeen volgens verzoekers onverenigbaar is met het standpunt van de politie dat er reëel vluchtgevaar aanwezig was.

Beoordeling

11. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

12. Het boeien van een persoon betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, welk recht in artikel 11 van de Grondwet is neergelegd (zie Achtergrond, onder 1.). Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt.

Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid, van de Grondwet meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt. Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 2.).

In artikel 22 van de Ambtsinstructie is bepaald dat de ambtenaar een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. Dit is slechts mogelijk indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden (zie Achtergrond, onder 3.1.).

In de Ambtsinstructie ligt aldus besloten dat het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau onjuist is. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen. In de Nota van Toelichting op de Ambtsinstructie is in dit verband opgenomen dat de vraag of het omleggen van handboeien in verband met de veiligheidsrisico's nodig is, afhangt van de omstandigheden die samenhangen met de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin wordt vervoerd en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze, met minder ingrijpende maatregelen een veilig transport te waarborgen (zie Achtergrond, onder 3.2.).

13. De Nationale ombudsman kan zich niet aan de indruk onttrekken dat de politie de aangehouden demonstranten, die tot de tweede groep arrestanten behoorden, allen standaard heeft geboeid, omdat het een grote groep personen betrof die lopend over de openbare weg naar het politiebureau werd overgebracht. Indien personen daadwerkelijk

probeerden te ontvluchten, is het op zichzelf gezien niet onjuist dat de politie is overgegaan tot het boeien van die personen. Echter, de korpsbeheerder heeft gesteld dat er reëel vluchtgevaar aanwezig was door het aantal aangehouden personen, het vervoer

over de openbare weg en de afstand waarover men werd vervoerd, waarna alle verdachten zijn geboeid. Hierbij heeft de korpsbeheerder niet nader omschreven waaruit dat vluchtgevaar bleek. De korpsbeheerder heeft evenmin gesteld dát een aantal arrestanten probeerde te ontvluchten. Dat er daadwerkelijk sprake was van vluchtgevaar is dan ook niet gebleken.

Hiermee heeft de politie in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam gehandeld.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

14. De Nationale ombudsman acht het niet aannemelijk dat de aangehouden personen aan een hek zijn geboeid. De verzoekers J. en G. hebben verklaard dat ze met hun handen op de rug zijn geboeid en hebben geen melding gemaakt van het feit dat ze aan een hek zouden zijn geboeid.

De overige verzoekers die (meerdere malen) door de Nationale ombudsman zijn aangeschreven voor het afleggen van een verklaring hebben niet gereageerd. Voorts hebben de betrokken ambtenaren verklaard dat zij de aangehouden personen niet aan een hek hebben geboeid en evenmin hebben gezien dat hun collega's dat hebben gedaan. De klacht mist feitelijke grondslag.

15. De Nationale ombudsman merkt op dat hij het betreurt dat, met uitzondering van de verzoekers J., G. en M., geen van de verzoekers heeft gereageerd op het herhaalde verzoek om contact op te nemen met de Nationale ombudsman. Wanneer burgers een onderzoek van de Nationale ombudsman wensen, mag ook van hen worden verwacht dat zij op brieven van de Nationale ombudsman reageren en de gevraagde inlichtingen verstrekken, om een zo volledig mogelijk onderzoek uit te voeren en vertraging tegen te gaan.

II. Ten aanzien van het onderzoek aan het lichaam

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat de politie een aantal van hen aan het lichaam heeft onderzocht.

2. De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman in zijn brief van 4 januari 2005 onder verwijzing naar het ambtsbericht van de bureauchef laten weten deze klacht niet gegrond te achten. De bureauchef heeft in zijn ambtsbericht gesteld dat niet is gebleken dat de politie een aantal verzoekers aan het lichaam zou hebben onderzocht. Een betrokken ambtenaar heeft in een proces-verbaal van bevindingen verklaard dat hij van de

dienstdoende hulpofficier van justitie de opdracht heeft gekregen om bij de voorgeleide mannelijke verdachten een insluitingsfouillering toe te passen. Deze insluitingsfouillering hield het oppervlakkig aftasten van de kleding in op scherpe voorwerpen of andere

voorwerpen die gevaar zouden kunnen opleveren voor de verdachten of derden, aldus de bureauchef.

3. Op 8 februari 2005 heeft verzoekster G. telefonisch verklaard dat zij na haar aanhouding op het politiebureau is gefouilleerd.

4. Verzoekster M., die bij de politie heeft geweigerd haar persoonsgegevens te verstrekken, heeft op 21 februari 2001 telefonisch verklaard dat zij op het hoofdbureau van politie door de politie werd verhoord en dat zij mee moest naar boven en alleen in een heel klein hokje moest wachten. Volgens M. werd zij in een andere ruimte door een vrouwelijke politieambtenaar gefouilleerd en vroeg deze politieambtenaar haar of ze even al haar kleren wilde uittrekken. M. heeft gezegd dat ze dat niet deed, omdat ze het belachelijk vond. Na 20 minuten discussie mocht ze toch haar onderbroek aanhouden, waarna ze een beetje moest ronddraaien en haar armen omhoog moest houden, aldus M. Ook haar kleding werd gecontroleerd.

5. Verzoeker J. heeft op 30 maart 2005 telefonisch verklaard dat hij na zijn aanhouding was overgebracht naar het politiebureau, alwaar hij zich in een soort dokterslokaal gedeeltelijk moest ontkleden. J. heeft verklaard dat een politieambtenaar met een Indisch uiterlijk hem opdroeg zijn broek omlaag te doen en te bukken.

6. Betrokken ambtenaar W. heeft op 6 juni 2005 telefonisch verklaard dat zij op 27 november 2002 heeft geholpen bij de voorgeleiding van de verdachten, en dat zij bij een aantal verdachten een insluitingsfouillering heeft toegepast. De insluitingsfouillering bestaat uit het aftasten van de kleding. Alleen de schoenen moeten worden uitgetrokken, aldus W. Voorts heeft W. verklaard dat ze voor 100% zeker weet dat ze niemand naakt heeft gefouilleerd. Volgens W. heeft zij nog nooit iemand naakt gefouilleerd.

7. Op 8 juni 2005 heeft betrokken ambtenaar K. telefonisch verklaard dat hij op 27 november 2002 als hulpofficier van justitie optrad en dat de verdachten aan hem zijn voorgeleid.

Verder heeft K. verklaard dat een verdachte zijn spullen moet inleveren en dat hij wordt gefouilleerd door een politieambtenaar van hetzelfde geslacht. Deze insluitingsfouillering houdt in dat een verdachte aan zijn kleding - die hij mag aanhouden - wordt gefouilleerd.

K. heeft verder gesteld dat hij ten aanzien van de verdachten die anoniem wensten te blijven, waarschijnlijk heeft gezegd dat er een identiteitsfouillering moest plaatsvinden. Deze fouillering houdt volgens K. in dat een verdachte in zijn cel verder wordt gefouilleerd, waarbij gericht wordt gezocht naar identiteitspapieren. Het kan in zijn algemeenheid best zo zijn dat een verdachte ook zijn kleding moet uittrekken om te onderzoeken of

er identiteitspapieren worden aangetroffen. In dit geval zou het kunnen zijn dat één van de vrouwelijke verdachten haar onderbroek moest uittrekken, aldus K.

8. Betrokken ambtenaar R. heeft op 29 juni 2005 telefonisch verklaard dat indien J. stelt dat hij door een politieambtenaar met een Indisch uiterlijk is gefouilleerd, hij dat moet zijn geweest.

R. heeft gesteld dat het best zou kunnen dat hij tegen J. heeft gezegd dat hij zijn onderbroek naar beneden mocht doen en dat hij een kniebuiging mocht maken. Als een verdachte hieraan niet wil meewerken, wordt hij met de metaaldetector gedetecteerd, aldus R. Dit gebeurt in het kader van de veiligheid. Zo kan het zijn dat iemand een aansteker heeft verborgen. R. heeft verder verklaard dat er in het verleden een brand is geweest in het arrestantenhuis, waarbij arrestanten en brandweerlieden zijn omgekomen. Hierna zijn de regels ten aanzien van de fouillering aangescherpt. Volgens R. is een dergelijke fouillering zowel in het belang van de veiligheid van de politie als in het belang van de veiligheid van de arrestanten.

9. Nadat de Nationale ombudsman de korpsbeheerder om opheldering ten aanzien van de fouillering had gevraagd, heeft de korpsbeheerder bij brief van 30 augustus 2005 gesteld dat uit nader onderzoek is gebleken dat de insluitingsfouillering in het arrestantenhuis op andere wijze heeft plaatsgevonden dan de insluitingsfouillering op bureau Karnebeek. De korpsbeheerder heeft hierbij opgemerkt dat de wijze van fouilleren in het arrestantenhuis op vrijwillige basis geschiedt. Hierbij verwees de korpsbeheerder naar een ambtsbericht van de chef van bureau Karnebeek. De bureauchef heeft in zijn ambtsbericht gesteld dat zes arrestanten in de bewaarplaats aan het hoofdbureau zijn binnengebracht. Aan deze arrestanten is gevraagd zich gedeeltelijk te ontkleden waarbij de kleding is nagekeken, hetgeen op vrijwillige basis geschiedde. De arrestant die dit weigerde werd alleen gedetecteerd met een metaaldetector. Bij het ontkleden heeft men ook de onderbroek laten zakken en is er geknield teneinde eventuele zaken, zoals aanstekers, in te kunnen nemen, aldus de bureauchef.

De bureauchef heeft gesteld dat in december 1987 bij een brand in de bewaarplaats enkele doden zijn gevallen, waarna de toenmalige korpschef heeft bepaald dat bij de nieuwe bewaarplaats de insluiting van arrestanten op genoemde wijze zou geschieden.

10. In reactie op hetgeen de korpsbeheerder heeft gesteld, hebben verzoekers bij brief van 21 september 2005 aangegeven het niet eens te zijn met de stelling dat de fouillering is geschied op vrijwillige basis. Verzoekers hebben gesteld niet in de positie te zijn om zich te verzetten toen hen gevraagd werd zich uit te kleden en zij zijn niet gewezen op de mogelijkheid dit te weigeren. Niet kan worden gesteld dat met toestemming van de verzoekers een inbreuk is gemaakt op hun lichamelijke integriteit, aldus verzoekers. Zij concludeerden dat een dergelijke insluitingsfouillering te ver gaat en dat daartoe de bevoegdheid ontbreekt.

Beoordeling

11. Behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen heeft een ieder recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam.

12. Het onderzoek aan het lichaam betekent een inbreuk op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, welk recht in artikel 11 van de Grondwet is neergelegd (zie Achtergrond, onder 1.). Bij of krachtens de wet kunnen beperkingen op dit grondrecht worden gemaakt. Ten aanzien van personen aan wie rechtens de vrijheid is ontnomen, is in artikel 15, vierde lid, van de Grondwet meer in het algemeen bepaald dat zij kunnen worden beperkt in de uitoefening van hun grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt. Ook in artikel 8 van het Europees verdrag voor de rechten van de mens (EVRM) is bepaald dat een inbreuk op ieders recht op respect voor zijn privéleven - waaronder mede wordt verstaan zijn lichamelijke integriteit - moet zijn voorzien bij wet (zie Achtergrond, onder 2.).

In de Ambtsinstructie is bepaald wat een insluitingsfouillering inhoudt en in welke gevallen mag worden overgegaan tot het zich laten ontkleden van in te sluiten personen (zie Achtergrond, onder 4.). Dit is mogelijk indien de kleding tijdens de insluiting een gevaar vormt voor de veiligheid van de verdachte of van anderen én een hulpofficier van justitie daarvoor toestemming heeft gegeven, of indien de kleding naar het oordeel van een arts een gevaar vormt voor de gezondheid van de verdachte of van anderen. In alle andere gevallen blijft de insluitingsfouillering beperkt tot het aftasten en doorzoeken van de kleding van de verdachte.

Verder zijn politieambtenaren ingevolge het Wetboek van Strafvordering bevoegd een aangehouden verdachte aan zijn kleding te onderzoeken indien dit noodzakelijk is om de identiteit van de verdachte vast te stellen (zie Achtergrond, onder 4.3.). Deze bepaling spreekt uitdrukkelijk over het onderzoek aan kleding, en niet over het onderzoek aan het lichaam.

13. Ten aanzien van de verdachten die in het arrestantenhuis zijn ingesloten, overweegt de Nationale ombudsman het volgende.

Gelet op de verklaring van betrokken ambtenaar R. en de aanvullende reactie van de korpsbeheerder is voldoende komen vast te staan dat de arrestanten die in het arrestantenhuis zijn ingesloten aan hun lichaam zijn gefouilleerd en dat hen in ieder geval is gevraagd zich te ontkleden.

De Nationale ombudsman kan het standpunt van de korpsbeheerder, dat dit op vrijwillige basis gebeurt, niet volgen. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat de burger zich in relatie tot de politie gedwongen voelt om te doen wat de politieambtenaar hem vraagt te doen.

De Nationale ombudsman overweegt voorts dat er geen sprake was van een situatie waarin kon worden overgegaan tot het zich laten ontkleden van in te sluiten personen,

zoals genoemd in de Ambtsinstructie. Uit de verklaring van de betrokken hulpofficier van

justitie K. blijkt niet dat hij toestemming heeft gegeven tot het zich laten ontkleden van in te sluiten verdachten. Hij heeft immers verklaard dat een insluitingsfoullering inhoudt dat een verdachte aan zijn kleding wordt gefouilleerd, welke hij mag aanhouden. Evenmin is gebleken dat een arts heeft geoordeeld dat er aanleiding bestond om de in te sluiten verdachten zich te laten ontkleden.

Het voorgaande betekent dat er geen wettelijke basis bestond om de in te sluiten verdachten aan een foullering te onderwerpen waarbij zij zich dienden te ontkleden, dan wel waarbij hen gevraagd werd zich te ontkleden. Door dit toch te doen heeft de politie in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam gehandeld.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

14. Ten aanzien van de zogenaamde identiteitsfoullering overweegt de Nationale ombudsman dat het aannemelijk is dat in ieder geval verzoekster J. aan een dergelijk onderzoek is onderworpen, waarbij haar is gevraagd zich geheel te ontkleden. J. heeft dit immers gesteld en de betrokken hulpofficier van justitie K. heeft verklaard dat hij waarschijnlijk heeft gezegd dat de verdachten die hun persoonsgegevens niet wilden verstrekken aan een identiteitsfoullering moesten worden onderworpen. Volgens K. kon het in zijn algemeenheid best zo zijn dat de verdachte zich daarbij dient te ontkleden en hij of zij zijn onderbroek moet laten zakken.

Artikel 55b Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond onder 4.3) biedt echter geen basis om verdachten, die hebben geweigerd hun persoonsgegevens te verstrekken, aan een foullering te onderwerpen waarbij zij zich dienen te ontkleden, dan wel hun te vragen zich geheel te ontkleden.

Door dit wel te doen heeft de politie in strijd met het recht op onaantastbaarheid van het lichaam gehandeld.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van het ophouden op het politiebureau

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat de politie hen de hele nacht en volledige ochtend heeft opgehouden op het politiebureau.
2. De korpsbeheerder heeft de Nationale ombudsman laten weten zich ten aanzien van dit klachtonderdeel te onthouden van een oordeel, omdat de aangehouden verdachten in opdracht van de officier van justitie zijn opgehouden in het belang van het onderzoek, te weten voor het uitreiken van een dagvaarding.

3. Nadat de Nationale ombudsman betrokken officier van justitie D. had aangeschreven om als getuige een aantal vragen te beantwoorden, heeft de fungerend hoofdofficier van justitie bij brief van 11 april 2005 laten weten dat uit de hem ter beschikking staande gegevens niet is gebleken dat de officier van justitie een opdracht tot het ophouden van de verdachten heeft gegeven. Bovendien kon de officier van justitie zich het voorval niet herinneren.

De fungerend hoofdofficier heeft nog gesteld dat het niet ongebruikelijk is dat de officier van justitie de politie na het verhoor van een verdachte toestemming geeft deze heen te zenden onder uitreiking van een dagvaarding, hetgeen volgens hem iets anders is dan een opdracht verdachte op te houden totdat de dagvaarding kan worden uitgereikt.

4. Ondanks dat meerdere betrokken ambtenaren hierover door een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman zijn bevraagd, is niet vast komen te staan aan wie de officier van justitie de opdracht tot het ophouden van de verdachten zou hebben gegeven. Nadat de Nationale ombudsman de korpsbeheerder heeft gevraagd aan te geven hoe hij kon stellen dat de officier van justitie deze opdracht heeft gegeven, terwijl niet meer was na te gaan aan wie deze opdracht was gegeven, liet de korpsbeheerder bij brief van 30 augustus 2005 onder meer het volgende weten. Uit het dossier blijkt dat verzoekers op 27 november 2002 aan bureau Karnebeek tussen 21.51 en 23.00 uur door

de recherche zijn gehoord. Gezien het tijdstip was het na afloop van deze verhoren niet mogelijk contact op te nemen met een politieparketsecretaris omtrent de verdere afhandeling, aldus de korpsbeheerder. Voorts is in de ochtenduren contact opgenomen met de officieren van justitie en de politieparketsecretaris. Officier van justitie D. heeft opdracht gegeven de verdachten die wel hun persoonsgegevens hebben opgegeven, op te houden in afwachting van het uitreiken van de dagvaarding. Officier van justitie E. heeft opdracht gegeven de verdachten die hadden geweigerd hun persoonsgegevens te geven, in verzekering te stellen, hetgeen noodzakelijk was voor nader onderzoek naar de identiteit. Het overleg met betrekking tot deze verdachten werd gevoerd met politieambtenaar A.

Volgens de korpsbeheerder bestaat er geen twijfel over dat het overleg tussen officier van justitie D. en de politie heeft plaatsgevonden, hetgeen blijkt uit het dossier. Het dossier vermeldt echter niet welke politieambtenaar overleg heeft gevoerd met officier van justitie D., aldus de korpsbeheerder.

De korpsbeheerder heeft verder gesteld dat het beleid is om bij aanhoudingen als gevolg van demonstraties contact op te nemen met de officier van justitie, die beslist over de verdere afhandeling van de zaak.

5. Verzoekers handhaafden hun standpunt dat het ophouden van verdachten in verband met het uitreiken van een dagvaarding ongeoorloofd is. Verder stelden zij dat de inverzekeringstelling van de verdachten die hun persoonsgegevens niet hadden verstrekt, een te verstrekkend dwangmiddel is, aangezien de wet de mogelijkheid kent om de verdachten langer op te houden in verband met het onderzoek naar hun identiteit.

Beoordeling

6. Het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming houdt voor bestuursorganen in dat zij buiten de bij of krachtens de wet bepaalde gevallen niemand zijn vrijheid mogen ontnemen.

7. Artikel 61, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering bepaalt dat de verdachte die niet in verzekering wordt gesteld of voor de rechter-commissaris wordt geleid, in vrijheid wordt gesteld, tenzij hij voor ten hoogste zes uren wordt opgehouden voor onderzoek.

Op grond van het derde lid van dat artikel mag een verdachte niet langer dan zes uren voor onderzoek worden opgehouden, met dien verstande dat niet wordt meegerekend de tijd tussen middernacht en negen uur 's ochtends (zie Achtergrond, onder 5.). De termijn van zes uren is een uiterste termijn en is bestemd voor onderzoek. Alleen in geval langere ophouding dient ter vaststelling van de identiteit van de verdachte, en er een verdenking bestaat terzake een strafbaar feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten, kan de termijn van zes uren eenmaal met ten hoogste zes uren worden verlengd.

Als het onderzoek binnen de termijn van zes uren is beëindigd, zal onmiddellijk daarop een beslissing moeten worden genomen tot de invrijheidstelling van de verdachte of tot

toepassing van een ander dwangmiddel. Als het onderzoek binnen de termijn van zes uren is beëindigd en geen van de voorschreven beslissingen wordt genomen, moet de verdachte worden geacht niet meer op "openbaar (aan de wet ontleend) gezag" van zijn vrijheid beroofd te zijn.

8. Ten aanzien van de groep verdachten die op het politiebureau wel hun persoonsgegevens hebben opgegeven, overweegt de Nationale ombudsman het volgende.

Niet is komen vast te staan of de officier van justitie daadwerkelijk opdracht heeft gegeven de verdachten op te houden tot het moment dat de dagvaarding werd uitgereikt. De officier van justitie kan het zich immers niet meer herinneren en niet duidelijk is geworden aan welke politieambtenaar deze opdracht zou zijn gegeven. Bovendien heeft de hoofdofficier van justitie gesteld dat het niet ongebruikelijk is dat de officier van justitie toestemming geeft een verdachte heen te zenden onder uitreiking van een dagvaarding, hetgeen iets anders is dan een opdracht verdachte op te houden totdat de dagvaarding kan worden

uitgereikt.

Wat hier ook van zij, de Nationale ombudsman is van oordeel dat de politie deze groep verdachten na het verhoor 's avonds in vrijheid had moeten stellen, omdat het opsporingsonderzoek kennelijk ten einde was. Er is immers niet gebleken dat er een voornemen bestond om de verdachten wederom te horen na het verrichten van nadere opsporingshandelingen. Het doel waarvoor de verzoekers werden vastgehouden kan niet meer worden aangemerkt als "voor verhoor".

Dat de korpsbeheerder stelt dat het beleid is om bij aanhoudingen als gevolg van demonstraties contact op te nemen met de officier van justitie, doet hieraan niet af.

De politie had in dat geval 's avonds na het verhoren van de verzoekers contact moeten opnemen met de dienstdoende piketofficier, zodat deze kon beslissen over de verdere afhandeling van de zaak.

Dit betekent dat er geen rechtsgeldige reden was om de verzoekers na het verhoor vast te houden. Hiermee heeft de politie gehandeld in strijd met het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

9. Ten aanzien van de drie verzoekers die op het politiebureau hebben geweigerd hun persoonsgegevens op te geven, overweegt de Nationale ombudsman dat het niet onredelijk is dat de politie hen de hele nacht en de ochtend op het politiebureau heeft vastgehouden. Zij hadden immers niet hun persoonsgegevens opgegeven, zodat na het verhoor nader onderzoek naar hun identiteit noodzakelijk was.

Nu voor het feit waarvan zij verdacht werden (het niet opvolgen van een ambtelijk bevel) geen voorlopige hechtenis is toegelaten, mocht de politie hen twaalf uren vasthouden

voor het verhoor. Deze termijn, waarbij de uren van middernacht tot negen uur niet worden meegerekend, is in dit geval niet overschreden. Zoals verzoekers hebben gesteld, was het niet nodig om deze groep verdachten in verzekering te stellen. Dit brengt echter niet mee

dat de vrijheidsontneming onrechtmatig was. Het doel waarvoor deze drie verdachten zijn vastgehouden (het onderzoek naar hun identiteit) kan immers worden aangemerkt als "voor verhoor". Hiermee heeft de politie niet gehandeld in strijd met het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming.

De onderzochte gedraging is op dit punt behoorlijk.

IV. Ten aanzien van de kou en tocht in de cellen

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat de politie onvoldoende maatregelen heeft getroffen tegen de kou en tocht in de cellen van het politiebureau in Delft.
2. In zijn brief van 4 januari 2005 heeft de korpsbeheerder de Nationale ombudsman laten weten deze klacht niet gegrond te achten, waarbij hij verwees naar het ambtsbericht van de bureauchef. Daarin stond vermeld dat de betrokken ambtenaar die van 27 op 28 november 2002 chef van dienst op het politiebureau in Delft was, heeft verklaard dat de verzoekers die op het politiebureau in Delft zijn ingesloten, voorzien waren van een deken. Voorts heeft de chef van dienst verklaard dat de verwarming in het cellencomplex normaal in werking was, maar dat het door de sterke luchtcirculatie mogelijk wat frisser was in de cellen. Gedurende de nacht heeft geen van de verzoekers om een extra deken verzocht, aldus de chef van dienst.
3. De Nationale ombudsman heeft de verzoekers die over de kou en tocht in de cellen hebben geklaagd, bij brieven van 6 april 2005 verzocht contact op te nemen voor het beantwoorden van een aantal vragen. Geen van deze verzoekers heeft hierop gereageerd. Bij brief van 22 april 2005 heeft de Nationale ombudsman verzoekers advocaten verzocht te bewerkstelligen dat de betreffende verzoekers contact zouden opnemen met de behandelend medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman.

In een telefoongesprek met de behandelend medewerkster heeft één van de advocaten aangegeven dat zij contact zou proberen te zoeken met de betreffende verzoekers.

De Nationale ombudsman heeft nadien niets meer van verzoekers vernomen.

Beoordeling

4. De Nationale ombudsman heeft geen reden om te twijfelen aan hetgeen door de korpsbeheerder is gesteld, nu dit niet is weersproken door verzoekers. De klacht mist feitelijke grondslag.

V. Ten aanzien van de luchtcirculatie in de cellen

Bevindingen

1.1. Nadat verzoekster G. op 8 februari 2005 een verklaring heeft afgelegd in verband met de klacht dat het koud en tochtig was in de politiecellen te Delft, is gebleken dat G. niet over de kou en tocht klaagde, maar over de vervuilde lucht in de cel. Vervolgens heeft de Nationale ombudsman het onderzoek met deze klacht uitgebreid.

1.2. Verzoekers klagen erover dat in ieder geval één van hen in een cel van het politiebureau te Delft vervuilde lucht heeft ingeademd, welke lucht door de airconditioning de cel is ingeblazen.

Volgens verzoekster G. rook zij in de cel een brandlucht en kon ze niet slapen. Zo'n 18 uren later werd zij 's nachts thuis wakker werd met barstende hoofdpijn, waarna zij drie weken lang erg ziek is geweest. Hiervoor heeft G. twee penicillinekuren gekregen. Volgens haar is dit veroorzaakt door de airconditioning in die cel. Wanneer filters of roosters niet op tijd worden vervangen, kunnen er uitwerpselen van vogels of zelfs dode vogels in komen, waardoor bacteriën worden ingeademd en mensen ziek kunnen worden, aldus G.

3. De korpsbeheerder heeft bij brief van 5 april 2005 gesteld dat de politie Haaglanden een onderhoudscontract heeft, waarin is opgenomen dat viermaal per jaar de filters van de cellen dienen te worden vervangen. Op 21 november 2002 zijn de filters van de cellen van het politiebureau te Delft nog vervangen, aldus de korpsbeheerder, waarbij hij verwees naar een werkbbon van het installatiebedrijf.

4. In reactie op het standpunt van de korpsbeheerder heeft verzoekster G. in een ongedateerde brief gesteld dat het onderhoudsrapport haar niet gerust stelt. De monteur kan de cel waarin zij verbleef, zijn vergeten of de datum op de werkbbon kan foutief zijn ingevuld, aldus G. Verzoekster bleef bij haar standpunt dat ze te ziek is geweest en is ervan overtuigd dat de airconditioning daar de oorzaak van is geweest.

Beoordeling

5. De Nationale ombudsman heeft geen reden om aan te nemen dat verzoekster als gevolg van de airconditioning ziek is geworden, nu viermaal per jaar de filters van de

cellen worden vervangen. Bovendien heeft de korpsbeheerder een werkbbon overgelegd van het installatiebedrijf waaruit blijkt dat er zes dagen voor verzoeksters verblijf in de cel onderhoud in het cellencomplex heeft plaatsgevonden. Ook deze klacht mist feitelijke grondslag.

VI. Ten aanzien van het verstrekte voedsel

Bevindingen

1. Verzoekers klagen erover dat zij op het politiebureau in Delft geen passend, te weten veganistisch, voedsel hebben gekregen.

2. In zijn brief aan de Nationale ombudsman heeft de korpsbeheerder deze klacht gegrond

geacht. De korpsbeheerder merkte daarbij op dat het bureau Arrestantenzorg inmiddels een voorraad vegetarisch en veganistisch voedsel beschikbaar heeft gesteld voor arrestanten.

Beoordeling

3. Het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen houdt in dat bestuursorganen hun administratieve beheer en organisatorisch functioneren inrichten op een wijze die behoorlijke dienstverlening aan burgers verzekert.

4. De Nationale ombudsman overweegt dat de politie voorbereid moet zijn op het feit dat arrestanten met verschillende levensovertuigingen op het politiebureau worden ingesloten. Dit betekent dat op het politiebureau verschillende soorten voeding aanwezig dienen te zijn. Aangezien een veganistische levensovertuiging geen zeer uitzonderlijke levensovertuiging is, had de politie verzoekers veganistisch voedsel moeten verstrekken.

Nu de politie geen veganistisch voedsel voorradig had, is hiermee gehandeld in strijd met het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

De Nationale ombudsman heeft met instemming kennis genomen van het feit dat het bureau Arrestantenzorg inmiddels een voorraad vegetarisch en veganistisch voedsel beschikbaar heeft gesteld voor arrestanten.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden, is

gegrond ten aanzien van:

Het geboeid overbrengen van de arrestanten naar het politiebureau, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het lichaam;

Het onderzoek aan het lichaam, wegens schending van het recht op onaantastbaarheid van het lichaam;

Het gedurende de nacht en de ochtend ophouden van de verdachten die bij aankomst op het politiebureau wel hun persoonsgegevens hebben verstrekt, wegens schending van het verbod van onrechtmatige vrijheidsontneming;

Het niet verstrekken van veganistische voeding, wegens strijd met het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen;

niet gegrond ten aanzien van:

Het boeien van de verdachten aan een hek;

Het gedurende de nacht en de ochtend ophouden van de verdachten die bij aankomst op het politiebureau niet hun persoonsgegevens hebben verstrekt;

De kou en tocht in de cellen op het politiebureau te Delft;

De vervuilde lucht in de cellen op het politiebureau te Delft.

Onderzoek

Op 9 juli 2003 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer S. en anderen, ingediend door mevrouw mr. C.J.M. van den Brûle en mevrouw mr. M. Lindhout te Den Haag, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden. Omdat er op dat moment nog strafzaken naar aanleiding van de aanhoudingen aanhangig waren, stelde de Nationale ombudsman nog geen onderzoek in. Nadat op 1 juli 2004 bekend was geworden dat alle strafzaken waren beëindigd, werd een onderzoek ingesteld naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden (de burgemeester van Den Haag).

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. In verband met zijn verantwoordelijkheid voor het justitieel politieoptreden werd ook de hoofdofficier van justitie over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier maakte van deze gelegenheid geen gebruik. Daarnaast werd een aantal betrokken ambtenaren om inlichtingen verzocht. Een negental verzoekers werd uitdrukkelijk en meerdere malen verzocht om contact op te nemen in verband met het beantwoorden van een aantal vragen, echter slechts drie verzoekers reageerden hierop en hebben daadwerkelijk inlichtingen verstrekt. Ook werd een officier van justitie verzocht om als getuige een aantal vragen te beantwoorden. Voorts werd de korpsbeheerder een aantal malen om aanvullende informatie verzocht. Verzoekers kregen de gelegenheid op alle verstrekte informatie te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Betrokken ambtenaar W. deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De reactie van betrokken ambtenaar R. gaf aanleiding het verslag op een enkel

punt te wijzigen.

Noch verzoeker noch de korpsbeheerder gaf binnen de gestelde termijn een reactie.

Informatieoverzicht

De bevindingen van het onderzoek zijn gebaseerd op de volgende informatie:

Verzoekschrift aan de Nationale ombudsman van 9 juli 2005, met bijlagen over de interne klachtprocedure.

Openingsbrieven van de Nationale ombudsman van 7 december 2005.

Standpunt van de korpsbeheerder van 4 januari 2005.

Reactie van verzoekers van 24 januari 2005 op het standpunt van de korpsbeheerder.

Telefonische verklaring van verzoekster G. van 8 februari 2005.

Aanvullend verzoekschrift van 21 februari 2005.

Telefonische verklaring van verzoekster M. van 21 februari 2005.

Aanvullende openingsbrief van de Nationale ombudsman van 3 maart 2005.

Telefonische verklaring van verzoeker J. van 30 maart 2005.

Aanvullend standpunt van de korpsbeheerder van 5 april 2005.

Brief van de fungerend hoofdofficier van justitie te Den Haag aan de Nationale ombudsman van 11 april 2005.

Telefonische verklaring van betrokken ambtenaar N. van 25 mei 2005.

Telefonische verklaring van betrokken ambtenaar T. van 25 mei 2005.

Telefonische verklaring van betrokken ambtenaar O. van 1 juni 2005.

Telefonische verklaring van betrokken ambtenaar W. van 6 juni 2005.

Telefonische verklaring van betrokken ambtenaar K. van 8 juni 2005.

Ongedateerde (op 8 juni 2005 ontvangen) reactie van verzoekster G. op het aanvullend standpunt van de korpsbeheerder.

Telefonische verklaring van betrokken ambtenaar R. van 29 juni 2005.

Aanvullend standpunt van de korpsbeheerder van 30 augustus 2005.

Reactie van verzoekers van 21 september 2005.

Bevindingen

Zie onder Beoordeling.

Achtergrond

1. Grondwet

Artikel 11

"Ieder heeft, behoudens bij of krachtens de wet te stellen beperkingen, recht op onaantastbaarheid van zijn lichaam."

2.1. Grondwet

Artikel 15, vierde lid

"Hij aan wie rechtmatig zijn vrijheid is ontnomen, kan worden beperkt in de uitoefening van grondrechten voor zover deze zich niet met de vrijheidsontneming verdraagt."

2.2. Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens

Artikel 8

"1. Een ieder heeft recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie- en gezinsleven, zijn woning en zijn correspondentie.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan in de uitoefening van dit recht, dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving noodzakelijk is in het belang van de nationale veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen."

3.1. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275, in werking getreden op 1 april 1994)

Artikel 22

"1. De ambtenaar kan een persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien aanleggen.

2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in:

a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of

b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

3.2. Nota van Toelichting, behorend bij de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar, Besluit van 8 april 1994, Stb. 275.

"Artikel 22-23. (...)

Handboeien mogen slechts worden aangelegd bij het vervoer van arrestanten. (...) De omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot het omleggen van handboeien kunnen gelegen zijn in: de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin vervoerd wordt en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze met minder ingrijpende maatregelen (bv. door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant) een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon kan worden gedacht aan zijn gedrag, mogelijk eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan moeilijkheden moet worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het feit waarvoor deze is aangehouden. (...)"

4.1. Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar

Artikel 28

"1. De ambtenaar onderzoekt de ingeslotene direct voorafgaand aan de insluiting op het politie- of brigadebureau, door het aftasten en doorzoeken van diens kleding op de aanwezigheid van voorwerpen die tijdens de insluiting een gevaar voor de veiligheid van de betrokkene of voor anderen kunnen vormen.

2. Bij het aantreffen van voorwerpen als bedoeld in het eerste lid, neemt de ambtenaar deze in bewaring.

3. Het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, wordt zoveel mogelijk uitgevoerd door een ambtenaar van hetzelfde geslacht als degene die aan het onderzoek wordt onderworpen."

Artikel 29

"1. De ambtenaar kan slechts van de ingeslotene verlangen dat deze zich ontkleedt indien:

- a. de kleding tijdens de insluiting een gevaar voor de veiligheid van betrokkene of van anderen kan vormen en een hulpofficier van justitie daarvoor toestemming heeft gegeven;
- b. de kleding tijdens de insluiting naar het oordeel van de arts een gevaar voor de gezondheid van betrokkene of van anderen kan vormen.

2. De ambtenaar neemt de kleding, bedoeld in het eerste lid, in bewaring en draagt zorg voor vervangende kleding."

Artikel 30

"1. De ambtenaar die een onderzoek als bedoeld in artikel 28, eerste lid, heeft uitgevoerd, maakt hiervan onverwijld schriftelijk rapport op ten behoeve van de meerdere.

2. De ambtenaar tekent nauwkeurig alle voorwerpen en kledingstukken die hij in bewaring heeft genomen, op. Bij voorwerpen van een geringe omvang en waarde kan worden volstaan met een globale aanduiding.

3. Een afschrift van de aantekening, bedoeld in het tweede lid, wordt door de ingeslotene en de ambtenaar ondertekend en aan de ingeslotene overhandigd."

4.2. Nota van Toelichting, behorend bij de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke Marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar, Besluit van 8 april 1994, Stb. 275

"**Artikel 28-30** Deze art. strekken ertoe op landelijk niveau gezien een basis te geven voor de procedure voorafgaand aan de insluiting of onderbrenging op een politie- of brigadebureau. Zij dragen bij aan een meer eenvormige wijze van afhandeling bij de zogenaamde huishoudelijke fouillering, de inbewaringneming van goederen, de wijze waarop personen in bepaalde gevallen zich van kleding moeten ontdoen en de wijze van registratie van deze handelingen. De in deze artikelen gegeven bevoegdheden zijn in het bijzonder bedoeld voor de ambtenaren die belast zijn met de verzorging van ingeslotenen.

Het aftasten en doorzoeken van kleding houdt niet in dat de ingeslotene zich hiervoor van zijn kleding moet ontdoen of dat deze kleding ten behoeve van het onderzoek zou moeten worden afgegeven. Van de ingeslotene kan alleen verlangd worden dat hij zich van zijn kleding ontdoet indien zich een situatie voordoet zoals omschreven in art. 29. Bij voorbeelden die een gevaar kunnen opleveren, zoals genoemd in art. 28, dient te worden

gedacht aan o.a.: aanstekers, lucifers, scherpe voorwerpen zoals messen, priemen en schroevendraaiers, medicijnen of andere verdovende middelen. (...).

Het is niet goed mogelijk zodanige technische voorzieningen te treffen dat incidenten als brandstichting en zelfmoord in alle gevallen kunnen worden voorkomen. Daarnaast is in het algemeen niet van te voren voorzien welke persoon wel en welke niet een gevaar kan opleveren voor de veiligheid van hemzelf en van anderen in het cellencomplex. Het onderzoeken van de kleding en het afnemen van voorwerpen zijn daarom noodzakelijke ordemaatregelen. Het moge duidelijk zijn dat hoe ruim het aftasten van de kleding ook geïnterpreteerd wordt, onderzoek aan en in het lichaam hier niet onder valt. (...).

De regeling van art. 29 gaat veel verder dan het in beslag nemen van enkele losse kledingstukken. Van de ingeslotene kan niet zonder meer worden verlangd dat hij zich van zijn kleding ontdoet. De noodzaak daarvan zal gelegen moeten zijn in het gevaar dat de kleding voor de veiligheid of de gezondheid kan opleveren, wat afhankelijk zal zijn van de situatie en het type kledingstuk. Een hulpofficier van justitie zal, gelet op de ingrijpendheid ervan, toestemming moeten geven voor deze maatregel. (...)"

4.3. Wetboek van Strafvordering

Artikel 55b, eerste en tweede lid

"1. De bij of krachtens artikel 141 aangewezen ambtenaren alsmede bepaalde door Onze Minister van Justitie aangewezen categorieën van andere personen, belast met de opsporing van strafbare feiten, zijn bevoegd met het oog op de vaststelling van de identiteit van de staande gehouden of aangehouden verdachte te vragen naar diens sociaal-fiscaal nummer.

2. De ambtenaren bedoeld in het eerste lid zijn voorts bevoegd een staande gehouden of aangehouden verdachte aan zijn kleding te onderzoeken, alsmede voorwerpen die hij bij zich draagt of met zich mee voert te onderzoeken, een en ander voor zover zulks noodzakelijk is voor de vaststelling van zijn identiteit."

5. Wetboek van Strafvordering

Artikel 61, eerste tot en met het derde lid

"1. Indien de verdachte niet overeenkomstig artikel 57 in verzekering wordt gesteld, noch overeenkomstig artikel 60 voor de rechter-commissaris wordt geleid, wordt hij in vrijheid gesteld, tenzij hij op bevel van de officier van justitie of de hulpofficier voor wie de verdachte is geleid of die zelf de verdachte heeft aangehouden, voor ten hoogste zes uren wordt opgehouden voor onderzoek. Tijdens het ophouden voor onderzoek wordt de verdachte gehoord.

2. Indien de ophouding met het oog op het vaststellen van de identiteit plaatsvindt, kan ten aanzien van een verdachte ten aanzien van wie verdenking bestaat terzake van een strafbaar feit waarvoor geen voorlopige hechtenis is toegelaten de in het eerste lid genoemde termijn van zes uren, op bevel van de officier van justitie of de hulpofficier voor wie de verdachte is geleid of die zelf de verdachte heeft aangehouden, in het belang van het onderzoek eenmaal met ten hoogste zes uren worden verlengd.

3. Voor de berekening van de in het eerste en tweede lid bedoelde termijnen wordt de tijd tussen middernacht en negen uur 's morgens niet meegerekend."